

A v čem tkví filosofická hodnota raně novověkého aristotelismu v době, kdy sílila i jeho kritika?

## Z vědeckého života Katedry filozofie

### **Bolzano in Prague 2014, 16.–19. července 2014, vila Lanna, Praha**

Bolzano mě očaroval, zejména jeho *Wissenschaftslehre* (1837), kterou jsem začal číst v době, kdy jsem připravoval monografii o pojmech, abych brzy zjistil, že Bolzano vytvořil systematickou teorii pojmů, jejíž hloubka je nerosvratelná s úrovní prací jeho současníků o pojmech. Ve svých pracích jsem mohl s radostí citovat Bolzanovy myšlenky a k jeho dílu jsem se vracel.

To neznamená, že jsem se stal bolzanologem. Bolzano sdílel s mnoha geniálními lidmi osud člověka nepochopeného ve své době a oslavovaného až dlouho po smrti. (Pokud jde o logiku, jak nevzpomenout Gottloba Frega, odmítaného a co hůř, ignorovaného za svého života a za mnoho let objeveného jako jednu z klíčových postav moderní logiky.) 20. století se stává dobou, kdy je třeba Bolzana citovat, být jím inspirován a věnovat mu významnou ediční činnost. Není divu, že vzniká bolzanologie jako obor, kterému se věnuje řada výrazných filozofů, matematiků a logiků a který inspiroval vznik bolzanovských společností. (Sám jsem členem *Internationale Bernard-Bolzano Gesellschaft* se sídlem ve Vídni.) To však neznamená, že bych se pokládal za bolzanologa: to by předpokládalo důslednou specializaci a širší a hlubší obeznámenost s Bolzanovými spisy.

Přesto jsem uvítal možnost zúčastnit se čtyřdenní mezinárodní konference *Bolzano in Prague 2014*, konané v Praze (vila Lanna) ve dnech 16.–19. 7. 2014. Cítil jsem se velmi dobře, ale jako malinký červíček mezi velikány (nejen) bolzanologie, jakými jsou Wolfgang Künne, Dagfinn Føllesdal, Kevin Mulligan, Peter Simons a mnozí další. Náš příspěvek k bolzanologii přednesl náš člověk v Paříži Jan Šebestík, který se v emigraci stal proslulým odborníkem (přednášel několikrát i u nás) a na konferenci pojednal o zajímavém problému, proč Frege necitoval Bolzana. Nebyl jediným Čechem – abych jmenoval aspoň namátkou, slyšeli jsme Petra Dvořáka (o Bolzanově kosmologickém důkazu) a Magdalenu Hykšovou o bolzanovském komitétu v Československu. Künne pak s uznáním referoval o našem zesnulém znalci Bolzanova díla Jaromíru Loužilovi.

Poslední den zorganizovala Alena Šolcová z ČVUT procházku po těch místech v Praze, která jsou spojena s Bolzanem.

Na konferenci bylo diskutováno o velkém množství témat, účastníků bylo kolem třiceti, takže nelze zodpovědně referovat o konferenci

na daném omezeném prostoru. Bohužel nebude zřejmě vydán sborník příspěvků.

Pokud jde o mou účast, využil jsem tématu již zpracovaného v mých pracích a pojednal jsem o tom, jak Bolzano chápal pojem jako strukturovaný objekt, jak nebyl pochopen ani významným logikem 20. století (Bar-Hillel) a jak by byl k svému užitku přistoupil k tématu „strukturovaný význam“ Cresswell, kdyby byl přihlédl k Bolzanově *Wissenschaftslehre*. Trochu jsem přispěl k beztak krásnému průběhu klavírními improvizacemi doprovázejícími vyprávění o Bolzanově životě.

*Pavel Materna*

### **Analytical and Continental Philosophy: Methods and Perspectives. 37th International Wittgenstein Symposium, 10.–16. srpna 2014, Rakousko, Kirchberg am Wechsel**

Program 37. wittgensteinovského sympózia byl zaměřen na dialog mezi analytickou a kontinentální filosofií. Z kontinentální filosofie byla zastoupena především fenomenologie, ať již v tradiční husserlovské podobě nebo v její současné variantě zaměřené na kognitivní vědy. I přes toto vymezení tématu bylo mnoho příspěvků věnováno filosofii Ludwiga Wittgensteina. Sympóziu zahájil Dan Zahavi z Kodaně, který měl přednášku s názvem *Analytic and continental philosophy: from duality through plurality to unity*. Zahavi obhajoval tezi, že přes různé složité historické kořeny není již dnes udržitelné rozlišovat mezi tzv. „analytickou“ a tzv. „kontinentální“ filosofií. Mezi další řečníky patřili Robert Hanna (*Wittgenstein and Kantianism*), Alva Noë (*Concept pluralism, direct perception, and the fragility of presence*) a Peter Hacker (*Can Different People Have the Same Pain? A Philosophical Entertainment*). Především vystoupení posledně jmenovaného vyvolalo živý zájem publika. Peter Hacker totiž dramaticky předvedl filosofický dialog včetně pokud možno věrné imitace hlasu diskutujících filosofů. Ve svém příspěvku *Fitting, Feeling and What Hegel Meant* jsem se zaměřil na průniky mezi Hegelovým a Wittgensteinovým myšlenkovým odkazem.

*Jakub Mácha*

### **IX. konference filozofů slovanských zemí, 22.–24. září 2014, Polsko, Nałęczów**

V malebných polských lázních Nałęczów ve středním Polsku se ve dnech 22.–24. 9. 2014 sešli filozofové z několika slovanských zemí na své deváté konferenci. Bylo to pokračování pozoruhodné tradice – k řadě předcházejících konferencí (Evropské modely tolerance, 1999; Slovanské národy a globalizace, 2000; Bytí a jeho pojetí, 2001; Bytí a povinnost, 2003; Fi-

lozofie v kulturách slovanských zemí, 2005; Poznání a pravda, 2007; Člověk a jeho pojetí, 2010; Politika a hodnoty a zájmy, 2012), které pořádal Instytut Filozofii Uniwersytetu Rzeszów spolu s dalšími organizacemi postupně v Rzeszówě, Boguchwale, Tyczyně a Iwoniczu, připravili pozorní a obětaví rzeszowští organizátoři prof. Andrzej Zachariasz a Dr. Katarzyna Cwynar další ročník, tentokrát s tématem Filozofie a současnost. Z více než 100 přihlášených se nakonec konference v Nałęczówě zúčastnilo 65 filozofů z Polska, Ruska, Ukrajiny, Běloruska, Slovenska, Bulharska a Česka, řada ukrajinských a ruských filozofů z Kyjeva, Oděsy, Charkova, Moskvy, Sankt-Petěrburgu a dalších měst se omluvila, příčinou byl nesporně současný ozbrojený konflikt na východě Ukrajiny. Úvodní referát Ke vztahu filozofie a vědy měl prof. Jan Zouhar z Katedry filozofie FF MU a na dvou plenárních zasedáních a ve dvou sekcích (teoretická a historická filozofie a praktická filozofie) zazněly mj. referáty Nezbytnost filozofie pro rozvoj společenského života (prof. Maria Szyszkowska, Uniwersytet Warszawski), Sen o vědecké filozofii a metafyzice (prof. František Mihina, Prešovská univerzita), Postmodernismus jako paradigma současné filozofie (prof. Roman Tokarczyk, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin), Filozofie konce humanismu nebo konec filozofie (prof. Andrzej Zachariasz, Uniwersytet Rzeszowski), Filozofické vědy a jejich metodologické základy (prof. Józef Dębowski, Uniwersytet Olsztyn), Filozofie – kritika – současná společnost (prof. Ľubomír Belás, Prešovská univerzita), Filozofické vzdělávání v klasických univerzitách Ruska – historie a současnost (prof. Valentina Dianova, Univerzita Sankt-Petěrburg), Význam a úloha „Filozofie práva“ v současném vědeckém diskursu (prof. Marija Alčuk, Univerzita Lvov), Filozofie a literatura: perspektivy filozofie (prof. Tadeusz Szkolut, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin), O některých problémech současné demokracie (prof. Daniele Stasi, Uniwersytet Rzeszowski), Problém genderu v ukrajinském diskursu (prof. Světlana Povtoreva, Univerzita Lvov), Od fundamentálního vědění k projektové činnosti: tvůrčí potenciál filozofie kultury (prof. Taťána Bystrova, Univerzita Jekatěrinburg), Filozofie jako způsob života (prof. Przemysław Paczkowski, Uniwersytet Rzeszowski) a mnoho dalších podnětných a inspirativních příspěvků.

Konference přinesla řadu zajímavých osobních setkání a podnětných myšlenek, jednání provázela příjemná pracovní atmosféra. Podpořilo ji i jednání kulatého stolu zúčastněných filozofů na téma Kdo ještě potřebuje filozofii a filozofy. Konferenční referáty budou publikovány v časopise *ΣΟΦΙΑ*, který vydává v Rzeszówě Stowarzyszenie Filozofów Krajów Slowianskich.

*Jan Zouhar*

### **8th International Conference on Formal Ontology in Information Systems (FOIS 2014), 22.–25. září 2014, Brazílie, Rio de Janeiro**

V brazilském Riu de Janeiro se konala osmá konference zaměřená na formální ontologie v informačních systémech. Jedná se o téma na pomezí filosofie, informatiky, lingvistiky a snad i matematiky. Mezi hlavní řečníky patřili Nicholas Asher (*What have we learned in formal semantics about ontology?*), filosof Kit Fine (*A New Theory of Vagueness*), Nicola Guarino (*Ontological analysis and conceptual modeling: achievements and perspectives*), Clarisse Sieckenius de Souza (*Is it time to talk about first-person meanings in computer programs?*). Pojem ontologie je dnes chápán daleko širěji, než by se nám mohlo zdát z aristotelovské tradice. Ontologie je či spíše ontologie jsou zaměřeny na analýzu a kategorizaci čehokoliv existujícího, ať již se jedná o základní elementy reality či záznamy v knihovně nebo archívu. Současný trend vede v duchu myšlení Rudolfa Carnapa k formální reprezentaci ontologií, k jejich axiomatizaci umožňující počítačové či počítačem řízené odvozování a uvažování. V rámci konference se konalo několik workshopů. Vystoupil jsem na workshopu *Logics and Ontologies for Natural Language*, který byl zaměřen na formální logiku a ontologie vycházející ze sémantiky přirozených jazyků. Můj příspěvek měl název *Competing Ontologies and Verbal Disputes*. Snažil jsem se naznačit, jak mohou být formální ontologie nápomocné při řešení filosofických sporů.

*Jakub Mácha*